

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดนราธิวาส

(ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม)

การทำกริชไม้ (จำลอง)

จัดทำโดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อบจ.นราธิวาส

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์พื้นที่ฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านภูมิปัญญาไทยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนามาใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ และมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการถ่ายทอดความรู้ และเป็นแนวทางในการค้นคว้าต่อไป

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส
ผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	๑
ความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่น	๖
- ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม	
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกรีซไม้ (จำลอง)	๗
บรรณานุกรม	๑๕

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน

๑. ด้านกายภาพ

๑.๑ ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันออกของแหลมมลายู ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ๑,๑๔๙ กิโลเมตร และทางรถไฟ ๑,๑๑๖ กิโลเมตร สูดชายแดนไทยมาเลเซียที่สถานีรถไฟสุโงโกล

อาณาเขต จังหวัดนราธิวาส มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	จดจังหวัดปัตตานีและอ่าวไทย
ทิศตะวันออก	จดอ่าวไทยและประเทศมาเลเซีย
ทิศใต้	จดประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดยะลา

แนวเขตระหว่างประเทศ เป็นจังหวัดชายแดนที่เชื่อมกับรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซียทั้งทางบก และทางน้ำ มีเขตแดนติดต่อกันยาวประมาณ ๑๗๘.๖๐๐ กิโลเมตร มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย รวม ๓ ด้าน คือ

ด้านพรมแดน	เขตปกครองฝั่งไทย	เขตปกครองฝั่งมาเลเซีย
ด้านตากใบ	อำเภอตากใบ	Tumpat (รัฐ Kalantan)
ด้านสุโงโกล	อำเภอสุโงโกล	Rangtaupanjang (รัฐ Kalantan)
ด้านบูเก๊ะตา	อำเภอแว้ง	Bukit Bunga (รัฐ Kalantan)

ตาราง : แสดงพื้นที่ของจังหวัดนราธิวาส จำแนกตามรายอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ (ต.ร. ก.ม.)
อำเภอเมืองนราธิวาส	๓๐๕.๑๑๕
อำเภอระแงะ	๔๓๔.๕๘๑
อำเภอสุโงห์ปาดิ	๓๗๒.๖๓๖
อำเภอแว้ง	๓๗๔.๒๗๔
อำเภอช้าง	๒๐๐.๕๐๐
อำเภอตากใบ	๒๕๓.๔๕๐
อำเภอบาเจาะ	๑๗๑.๖๘๐
อำเภอรือเสาะ	๔๖๘.๓๒๔
อำเภอสุโงห์โก-ลก	๑๓๙.๔๓๐
อำเภอศรีสาคร	๕๐๒.๘๗๐
อำเภอสุคิริน	๕๑๗.๐๐๐
อำเภอจะแนะ	๕๕๐.๐๐๐
อำเภอ เจาะไอร้อง	๑๖๓.๐๐๐

๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

มีเนื้อที่ประมาณ ๔,๔๗๕.๔๓ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๗๙๗,๑๔๓.๗๕ ไร่ พื้นที่ ๒ ใน ๓ ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นป่าไม้และภูเขา มีภูเขาหนาแน่น แถบทิศตะวันตกเฉียงใต้จดเทือกเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นแนวกั้นพรมแดนไทย-มาเลเซีย ลักษณะของพื้นที่มีความลาดเอียงจากทิศตะวันตกไปสู่ทิศตะวันออก พื้นที่ราบส่วนใหญ่อยู่บริเวณติดกับอ่าวไทยและที่ราบลุ่มบริเวณแม่น้ำ ๔ สาย คือ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำบางนรา แม่น้ำตากใบ และแม่น้ำโก-ลก มีพื้นที่พรุประมาณ ๓๖๑,๘๖๐ ไร่ ป่าพรุที่สำคัญ คือ ป่าพรุโต๊ะแดง และป่าพรุบาเจาะ เป็นต้น

๑.๓ ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นแบบมรสุมเขตร้อน แบ่งฤดูกาลออกเป็น ๒ ฤดู ได้แก่

๑. ฤดูฝน แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ได้แก่ช่วงที่รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งพัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดียเข้ามา ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม อีกช่วงหนึ่งก็คือช่วงที่รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดเอาความชื้นจากอ่าวไทยเข้ามา ทำให้มีฝนตกชุกในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

๒. ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน เนื่องจากได้รับลมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนที่พัดมาจากทะเลจีนใต้ทำให้อากาศโดยทั่วไปร้อนและชื้น

๒. ด้านการเมือง/การปกครอง

๒.๑ เขตการปกครอง

จังหวัดนราธิวาสแบ่งการปกครองภูมิภาคออกเป็น ๑๓ อำเภอ การปกครองท้องถิ่น ๗๗ ตำบล ๕๘๙ หมู่บ้าน และมีการจัดการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

๑. รูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน ๑ แห่ง โดยใช้พื้นที่ทั้งจังหวัด
๒. รูปแบบเทศบาลใช้พื้นที่ตำบลทั้งตำบลแต่เทศบาลบางแห่งใช้พื้นที่ไม่ครบทั้งพื้นที่ตำบลปัจจุบันมีจำนวน ๑๖ เทศบาล แยกเป็นเทศบาลเมือง จำนวน ๓ แห่ง เทศบาลตำบล ๑๓ แห่ง
๓. รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ใช้พื้นที่ตำบลทั้งตำบลและบางแห่งรวมตำบลอื่นหรือพื้นที่ติดเขตเทศบาล จำนวน ๗๒ แห่ง

ตาราง : แสดงการแบ่งเขตการปกครอง

ลำดับที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.
๑	อำเภอเมืองนราธิวาส	๖	๖๒	๑	๑	๕
๒	อำเภอดากใบ	๘	๕๒	๑	-	๗
๓	อำเภอบาเจาะ	๖	๕๐	-	๒	๖
๔	อำเภอยี่งอ	๖	๔๐	-	๑	๖
๕	อำเภอระแงะ	๗	๖๐	-	๒	๗
๖	อำเภอรือเสาะ	๙	๗๒	-	๑	๙
๗	อำเภอศรีสาคร	๖	๓๕	-	๑	๖
๘	อำเภอแว้ง	๖	๔๖	-	๒	๖
๙	อำเภอสู้คริน	๕	๔๑	-	๑	๕
๑๐	อำเภอสูโงโก-ลก	๓	๑๙	๑	๑	๒
๑๑	อำเภอสูโงปาตี	๖	๕๐	-	๑	๖
๑๒	อำเภอจะแนะ	๔	๒๙	-	-	๔
๑๓	อำเภอเจาะไอร้อง	๓	๓๓	-	-	๓
	รวม	๗๗	๕๘๙	๓	๑๓	๗๒

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดนราธิวาส

๒.๒ การเลือกตั้ง

ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาสครั้งล่าสุด
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส

แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๓ เขต

- ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๔๕๙,๔๒๕ คน
- ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๒๔,๔๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗,๖๗

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส

- ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๔๘๕,๔๐๗ คน
- ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง จำนวน ๓๒๔,๗๔๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๘๕

๓. ประชากร

๓.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ในปี ๒๕๕๘ จำนวนประชากร ๗๘๓,๐๘๒ คน จำนวนครัวเรือน ๒๐๑,๗๖ ครัวเรือน
ปี ๒๕๕๙ จำนวนประชากร ๗๘๙,๖๘๑ คน จำนวนครัวเรือน ๒๐๕,๕๓๙ ครัวเรือน ปี ๒๕๖๐ จำนวนประชากร
๗๙๖,๒๓๙ คน จำนวนครัวเรือน ๒๐๙,๑๕๙ ครัวเรือน ปี ๒๕๖๑ จำนวนประชากร ๘๐๒,๔๗๔ คน จำนวนครัวเรือน
๒๑๒,๘๗๓ ครัวเรือน

ตาราง : จำนวนประชากรของจังหวัดนราธิวาส จำแนกเป็นอำเภอ

ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)							
		๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
๑	อำเภอเมืองนราธิวาส	๖๐,๙๖๕	๖๑,๕๒๖	๖๑,๘๖๑	๖๒,๑๘๘	๖๒,๔๗๘	๖๒,๗๕๔	๖๒,๙๘๘	๖๓,๒๔๙
๒	อำเภอดากใบ	๓๔,๙๙๗	๒๖,๘๖๑	๓๕,๓๐๕	๓๖,๕๕๗	๓๕,๕๕๕	๓๖,๘๕๒	๓๘,๘๕๕	๒๗,๘๒๔
๓	อำเภอบาเจาะ	๒๖,๑๕๘	๒๖,๘๖๑	๒๖,๔๔๕	๒๗,๒๓๐	๒๖,๖๖๖	๒๗,๖๐๓	๒๖,๙๕๘	๒๗,๘๒๔
๔	อำเภอยี่งอ	๒๒,๓๐๗	๒๒,๙๘๒	๒๒,๕๐๓	๒๓,๑๙๑	๒๒,๖๔๖	๒๓,๓๗๐	๒๒,๘๘๐	๒๓,๖๓๓
๕	อำเภอระแงะ	๔๔,๘๔๕	๔๖,๔๑๘	๔๕,๐๙๓	๔๖,๖๐๕	๔๕,๔๐๓	๔๖,๙๖๓	๔๕,๖๘๑	๔๗,๒๑๑
๖	อำเภอรือเสาะ	๓๕,๑๖๓	๓๕,๗๓๘	๓๕,๔๙๓	๓๖,๐๒๑	๓๕,๘๒๖	๓๖,๒๙๐	๓๖,๑๑๕	๓๖,๖๑๐
๗	อำเภอศรีสาคร	๑๙,๗๐๘	๑๙,๑๑๐	๑๙,๙๓๓	๑๙,๓๔๔	๒๐,๑๗๘	๑๙,๖๔๙	๒๐,๔๑๘	๑๙,๘๓๙
๘	อำเภอแว้ง	๒๖,๑๘๓	๒๖,๘๒๒	๒๖,๓๔๑	๒๗,๐๘๔	๒๖,๕๒๙	๒๗,๓๑๔	๒๖,๙๒๗	๒๗,๕๓๕

ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)							
		๒๕๕๘		๒๕๕๙		๒๕๖๐		๒๕๖๑	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
๙	อำเภอ สุคีริน	๑๓,๓๗๘	๑๒,๖๑๕	๑๓,๓๐๓	๑๒,๗๑๗	๑๓,๔๑๒	๑๒,๘๔๖	๑๓,๕๑๐	๑๒,๙๕๒
๑๐	อำเภอ สุโขทัย	๓๗,๒๕๔	๔๐,๖๐๙	๓๗,๓๗๒	๔๐,๘๒๙	๓๗,๕๕๗	๔๑,๐๑๙	๓๗,๘๑๖	๔๑,๒๔๒
๑๑	อำเภอ สุโขทัย ป่าดี	๒๗,๕๑๔	๒๘,๒๙๙	๒๗,๗๑๑	๒๘,๕๑๐	๒๗,๙๑๓	๒๘,๗๗๙	๒๘,๐๖๖	๒๘,๙๐๒
๑๒	อำเภอ จะนะ	๑๙,๑๖๕	๑๘,๔๘๗	๑๙,๒๗๔	๑๘,๖๓๗	๑๙,๔๙๐	๑๘,๘๕๒	๑๙,๗๐๙	๑๙,๐๖๖
๑๓	อำเภอ เจาะไอร้อง	๑๙,๙๙๔	๑๙,๗๒๗	๒๐,๑๙๘	๑๙,๙๐๖	๒๐,๑๘๔	๒๐,๑๑๑	๒๐,๓๔๗	๒๐,๒๕๔
รวม ๑๓	อำเภอ	๓๘๗,๖๓๑	๓๙๕,๔๕๑	๓๙๐,๘๓๒	๓๙๘,๘๔๙	๓๙๓,๘๓๗	๔๐๒,๔๐๒	๓๙๗,๑๐๐	๔๐๕,๓๗๔

ที่มา : ศูนย์บริหารการทะเบียนภาค ๙ สาขาฉะเชิงเทรา ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ โทร. ๐-๗๓๕๑-๒๓๖๘

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ความหมายของคำว่า "ภูมิปัญญา" ภูมิ หมายถึง พื้น - พื้นเพ ภูมิปัญญา คือ พื้นความรู้ ความสามารถภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ในการดำรงชีพในระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม ที่ได้มีการพัฒนาการสืบสานกันมา ที่เป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอด สืบต่อกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม มีลักษณะเฉพาะถิ่น สะท้อนถึงภูมิปัญญาทำให้เกิดคุณค่าทางประวัติศาสตร์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอยู่ด้วยกันหลายสาขา ได้แก่

๑) ด้านอาหาร : มีความสามารถในการเลือกสรร ประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารท้องถิ่น ให้มีรสชาติแบบดั้งเดิมหรือเหมาะสมกับสภาวะการณ์ต่างๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าได้

๒) ด้านการแต่งกาย : มีความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์งานด้านการแต่งกาย ในรูปแบบของเครื่องแต่งกายประจำท้องถิ่นนั้นๆ เสื้อผ้า เครื่องประดับ ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์

๓) ด้านที่อยู่อาศัย สถาปัตยกรรม : ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านการส่งเสริม การอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนาบ้านอาคาร ในพื้นที่นั้นๆให้รักษาคุณค่าทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น

๔) ด้านความเชื่อ / ประเพณี : เป็นวิถีแห่งความเชื่อ และศรัทธาของกลุ่มคนในแต่ละท้องถิ่น มีความสามารถประยุกต์และปรับใช้ปรัชญาความเชื่อ / ประเพณีที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททาง เศรษฐกิจ สังคม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การจัดงานบุญประเพณีในเทศกาลสำคัญของชุมชน ท้องถิ่นที่สะท้อนถึง วิถีชีวิตที่งดงาม และมีคุณค่าต่อผู้คนในท้องถิ่น

๕) ด้านภาษาและวรรณกรรม : การใช้ภาษาถิ่นในชุมชน เป็นเสน่ห์และเป็นการสืบสานให้ภาษา ถิ่นนั้นๆให้คงอยู่กับชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างสรรค์ผลงานด้านภาษา คือ ภาษาถิ่น รวมถึง ด้านวรรณกรรมท้องถิ่น การฟื้นฟู การเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นของ กลุ่มผู้ประกอบการและผู้คนในชุมชน

๖) ด้านแพทย์แผนไทย : ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้าน สุขภาพอนามัยได้ เช่นยาจากสมุนไพร นวดแผนโบราณ ฯลฯ

๗) ด้านอาชีพ : ความสามารถในการส่งเสริมถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านอาชีพของชุมชนท้องถิ่น ที่มีแต่ดั้งเดิม เช่น งานช่างฝีมือ เป็นการพัฒนาต่อยอดอาชีพของท้องถิ่นด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่าและ เพิ่มมูลค่า

๘) ด้านศิลปกรรม : ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ เป็นต้น

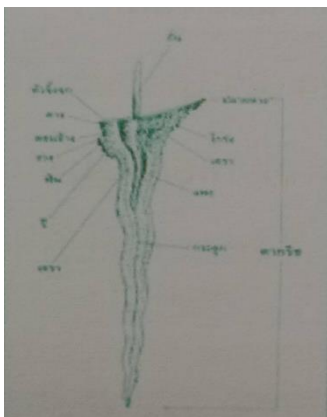
การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
 “การทำกริชไม้ (จำลอง)”
 ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง

ประวัติความเป็นมาของ "กริช"

เมื่อประมาณ ๓๐๐ ปีเศษในเกาะชวา ประเทศอินโดนีเซีย เจ้าเมืองแห่งหนึ่งได้จัดทำกริชขึ้น เจ้าเมืองบังคับให้ช่างกริชทุกคนส่งกริชขึ้นเข้าประกวด เมื่อถึงกำหนดวันแข่งขันกรรมการผู้ตัดสินกริชสำรวจรายชื่อช่างตีกริชทั้งหมด ปรากฏว่ามีช่างผู้หนึ่งไม่ได้ ส่งกริชเข้าประกวดเจ้าเมืองจึงให้ทหารนำตัวช่างผู้นี้มาเมื่อช่างตีกริชมาถึงวัง ก็มอบกริชของตนให้กรรมการพิจารณา ลักษณะคมทำด้วยเหล็กไม่ไผ่ ฝักทำด้วยกาบหมาก ทำให้เจ้าเมืองโกรธ เพราะกริชไม้สวยเหมือนกริชของช่างคนอื่นๆที่ประดับด้วยทอง เพชร พลอย อย่างสวยงาม เจ้าเมืองเอากริชทิ้งลงในสระน้ำ และเนรเทศช่างทำกริชออกจากเมือง ก่อนออกจากเมือง ช่างผู้นี้ได้กล่าวกับเจ้าเมืองว่ากริชที่ตีนั้นไม่ได้อยู่ที่เครื่องประดับตกแต่ง แต่อยู่ที่ความขลัง หรือศักดิ์สิทธิ์ วันรุ่งขึ้นเจ้าเมืองได้พบปลาขนาดใหญ่ในสระลอยขึ้นมาพร้อมกับมีกริชปักอยู่ เมื่อนำมาปลาขึ้นมาดูปรากฏว่าเป็นกริชที่เจ้าเมือง ขว้างทิ้งเมื่อวานนี้ เมื่อจำเมืองนี้มาถึงคำพูดของช่างกริชก็รู้สึกเสียใจเป็นอย่างมากที่ได้เนรเทศช่างคนสำคัญออกจากเมืองไป จากนั้นช่างทำกริชได้เดินทางมาถึงปัตตานี และมาถึงเมืองรามัน และพักอยู่ที่นั่นจนเจ้าเมืองรามันทราบเรื่องราว จึงให้ช่างผู้นี้ตีกริชให้ดูสักเล่ม เมื่อทำเสร็จเจ้าเมืองได้มาดูและมีความประทับใจเป็นอย่างยิ่ง จึงยกย่องช่างผู้นี้เป็นปาแนซาฆะหรือ นายช่างผู้ยิ่งใหญ่ ปาแนซาฆะ ได้ถ่ายทอดรูปแบบ และเทคนิค ในการตีกริชแก่ลูกศิษย์ จึงได้รับความนิยมเป็นอย่างมากตั้งแต่นั้นมา และได้เสื่อมความนิยมการใช้กริช เมื่อมีการออกกฎหมายห้ามพกพาอาวุธในที่สาธารณะ ปัจจุบันกริชลดสถานะจากที่เคยเป็นอาวุธลงเป็นเพียงมรดกประจำตระกูลที่มีคุณค่ายิ่ง เป็นเครื่องประดับบ้าน เป็นศิลปวัตถุที่แสดงถึงศิลปะหัตถกรรมอันสูงส่ง เป็นของที่ระลึก และได้มีการพัฒนารูปแบบไปมากมาย การทำกริชในปัจจุบันจึงได้ลดความพิสดารลงตามยุคสมัย

ความหมายของกรีซและส่วนประกอบของกรีซ

กรีซ หมายถึงมีดสองคม รูปคดปลายแหลม เป็นของขาวมลายู ประกอบด้วย ตัวกรีซ (ใบกรีซ) หัวกรีซ ปลอกสวมกันกรีซ และฝักกรีซดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ตัวกรีซ หรือตากกรีซหรือใบกรีซ มีลักษณะตรง โคนกว้าง ปลายเรียวแหลม มีคมทั้ง ๒ ด้าน ตัวกรีซหรือใบกรีซมีอยู่ ๒ แบบ คือแบบยาวตรง ส่วนปลายค่อยๆ เรียวและบางลง รูปร่างคล้ายใบปรีอ และแบบคด มีลักษณะคดไปคดมาคล้ายเปลวไฟจำนวนคดของกรีซจะบ่งบอกถึงศักดิ์นาของเจ้าของ คือ กรีซคด ๓-๕ คดเป็นกรีซของชนชั้นสามัญ กรีซคด ๗ คด เป็นกรีซของทหารหรือข้าราชการ ส่วนกรีซคด ๙ คด เป็นกรีซของเจ้าเมือง

๒. หัวกรีซหรือด้ามกรีซ คือ ส่วนที่เป็นด้ามสำหรับจับเมื่อตอนจะแทง เนื่องจากนิยมทำเป็นรูปหัวคนบ้าง หัวสัตว์บ้าง จึงเรียกว่าหัวกรีซ เป็นส่วนที่ สวมอยู่กันกัน

๓. ปลอกสวมกันกรีซ คือ ส่วนสวมที่อยู่กับกัน คั่นระหว่างตัวกรีซกับด้าม (หัว) เพื่อกันไม่ให้ด้ามกรีซแตกร้าวได้ง่าย ทั้งช่วยประดับให้ดูสวยงามยิ่งขึ้นนิยมทำด้วยโลหะ ทองเหลือง เงิน หรือทอง อย่างใดอย่างหนึ่ง

๔. ฝักกรีซ ประกอบด้วยส่วนสำคัญสามส่วน คือ ปากฝัก ตัวฝัก และก้นฝัก

- ปากฝัก (สาเป) บางที่เรียกว่าปึกกรีซ เป็นส่วนหนึ่งของฝักที่ทำแยกเป็นคนละส่วนกับตัวฝักแต่รวมต่อกันไว้อย่างแนบแน่นรูปทรงลักษณะคล้ายลำเรือ

- ตัวฝัก (Batang) มักทำด้วยไม้หรืองาช้าง ๒ชิ้นประกบกันสำหรับสามสวนที่เป็นตัวกรีซทำเป็นรูปทรงกระบอกส่วนโคนโตกว่าส่วนปลายเล็กน้อย

ความสำคัญของกรีซ นอกจากใช้เป็นอาวุธประจำตัวที่เคยนิยมใช้กันในภาคใต้แล้ว กรีซยังเป็นเครื่องรางของขลัง และเครื่องประดับที่แสดงถึงฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ และยศถาบรรดาศักดิ์ ผู้เป็นเจ้าของหรือวงศ์ตระกูลด้วย ส่วนใหญ่หัวกรีซจะแกะสลักเป็นรูปนกมือฆะหรือนกกระเต็น ส่วนปลอกจะแกะสลักด้วยลวดลายที่เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น นับเป็นผลิตภัณฑ์ด้านฝีมือที่ประณีตและสวยงามเป็นอย่างยิ่ง

ประวัติครุภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายมาหะมะ นามสกุล เจ๊ะหะ เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย หมายเลขบัตรประชาชน ๓๙๖ ๐๕๐๐๗๒๒๘๔๒ เกิดวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๙ อายุ ๘๔ ปี ที่อยู่ปัจจุบัน อยู่บ้านเลขที่ ๑๐๔ หมู่ที่ ๓ ตำบล มะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส วุฒิการศึกษาระดับการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จาก โรงเรียนปอเนาะกำปงตาลัน ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

บิดาชื่อ นายตาเยะ เจ๊ะหะ มารดาชื่อ นางเมาะจิ เจ๊ะหะ มีพี่น้อง ๓ คน ได้สมรสกับ นางปาตี เมาะ เปาะจิ มีบุตร ๑ คน คือนายสะอูตี เจ๊ะหะ ปัจจุบันเป็น ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๓ ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

ประวัติชีวิตและผลงาน

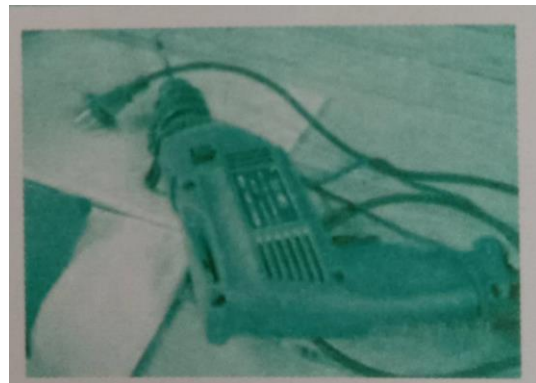
ได้เรียนรู้วิชาช่างทำกริชเมื่ออายุประมาณ ๒๐ ปี จากผู้เป็นพ่อคือนายตาเยะ เจ๊ะหะ มีประสบการณ์ในการทำกริชไม้ประมาณ ๕๔ ปี มีฝีมือในการทำกริชที่มีความประณีต สวยงามจนได้รับการแพร่ผลงานในรายการ "อำเภอพาเที่ยว" และรายการ "ที่นี่ประเทศไทย" ทางสถานีโทรทัศน์ของ ๕

ประวัติการถ่ายทอดภูมิปัญญา

ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชนและผู้ที่มีความสนใจในศิลปะการแกะสลักกริชไม้และต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้านโดยทำการสอนที่บ้านของตนเอง ซึ่งสอนแบบตัวต่อตัว ด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่ ปัจจุบันมีศิษย์ประมาณ ๑๐ คน และได้รับคัดเลือกให้เป็นวิทยากรในการส่งเสริมครุภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบล และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้นี้ให้กับผู้สนใจในพื้นที่ตำบล จำนวน ๖๐ คน

วัสดุ / อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกรีซ
ประกอบด้วย

๑. ขวาน	๑๐. กระจกทราย
๒. ฆ้อน	๑๑. กระจกแบบ
๓. มีดแกะสลัก	๑๒. เครื่องสอยไม้
๔. สิว	๑๓. เครื่องขัดผิวไม้
๕. ส่วนไฟฟ้า	๑๔. ฟูกัน, แปรงทาสี
๖. กบไสไม้	๑๕. น้ำมันสน
๗. มีดตอก/มีดปลายแหลม	๑๖. กาวลาเท็กซ์
๘. แลคเกอร์/แชลแลค	๑๗. สีสเปรย์
๙. ดินสอ	๑๘. รอยเตอร์

วัสดุดิบ คือ ไม้เนื้อแข็ง ไม้เนื้ออ่อน หรือไม้ที่มีลวดลาย เช่นไม้ขนุนไม้จำปาจำปี ไม้ฉำฉา ไม้ตำเสา ไม้มะม่วง ไม้สัก อื่นๆ

ขั้นตอนการทำกริชไม้

การทำตัวกริชหรือใบกริช

๑. นำไม้มาตัดเป็นแผ่นๆ ตามขนาดหนาประมาณ ๑ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๘ เซนติเมตร
๒. นำแบบกริชที่ตัดไว้กับกระดาษแข็งมาเขียนลอกลายลงบนไม้แล้วตัดตามแบบ
๓. ใช้กบไสไม้ที่ผ่าแล้ว เกลาให้เป็นใบกริช แต่งรูปทรงด้วยมีดตอก มีดปลายแหลมตามความต้องการและใช้กระดาษทรายขัดให้ผิวเรียบตกแต่งให้สวยงาม
๔. ส่วนกัน ทำเป็นเดือยสำหรับสวมกับส่วนหัวกริช เกลาให้กลมประมาณปลายของตะเกียบ

การทำหัวกริชหรือด้ามกริช

ต้องเป็นคมจับที่เหมาะสมมือกระชับแน่น และต้องกำหนดองศาให้สัมพันธ์กับใบกริช เพราะเมื่อเวลาจับเพื่อตีแทงไปข้างหน้าปลายมีดจะได้ตรงเป้าหมาย

๑. เตรียมไม้ที่มีความหนา ประมาณ ๓.๕ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๐ เซนติเมตร
๒. นำแบบหัวกริชมาลอกกลายลงบนไม้และตัดตามแบบ
๓. แต่งรูปทรงของหัวกริชด้วยมีดตอก มีดปลายแหลม และใช้กระดาษทรายขัดผิวไม้ให้เรียบ
๔. เจาะรูตรงคอหัวกริชด้วยสว่านไฟฟ้าขนาดเท่าที่สวมเข้ากับกันได้

การประกอบตากกริชเข้ากับหัวกริช โดยการทาเวลาเท็กซ์เข้าตรงส่วนของมัน แล้วสวมเข้ากับรูที่เจาะตรงคอกริช ทิ้งไว้ให้แห้งก็จะได้กริชที่สมบูรณ์แบบ

การทำปลอกสวมกัน

กำหนดขนาดความโตของส่วนปลอกสวมกันกริช โดยใช้บรรทัดเหล็กและวงเวียนช่วยในการเขียน ส่วนโค้งให้ได้เค้าโครงตามแบบพิมพ์ที่จัดไว้ ใช้สว่านเจาะสำหรับรูสวมกัน และนำไปขึ้นรูป ดุนลายตามแบบที่ร่างไว้ แล้วนำมาสวมเข้ากับด้ามกริชซึ่งจะต้องได้สัดส่วนสวยงาม กลมกลืนกับด้ามกริช

การทำฝักกรีซ

ปากฝักหรือปีกฝัก เป็นส่วนหนึ่งของฝักที่ทำแยกออกเป็นคนละส่วนกับฝัก แต่แต่ละส่วนติดกันไว้ อย่างแนบแน่น รูปทรงแล้วแต่จะเลือกอาจจะคล้ายลำเรือ หรือคล้ายปีกนกที่กำลังกางออกเต็มที่ที่ปากฝัก เป็นส่วนของโกร่งกรีซ ทำตามขั้นตอนดังนี้

๑. ตัดไม้ขนาดหนาประมาณ ๑ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๒๐ เซนติเมตร จำนวน ๒ ชิ้น
๒. นำแบบมาลอกลายลงบนไม้ ตามข้อ ๑ แล้วตัดตามแบบ
๓. ใช้รอยเตอร์ขวานตรงกลางออกทั้ง ๒ ชิ้น
๔. ใช้กระดาษทรายขัดและเคลาให้สวยงาม
๕. นำทั้ง ๒ ชิ้นมาประกบให้ประสานกันพอดี ทาด้วยกาวลาเท็กซ์หรือเชือกตอกก็ได้
๖. ตกแต่งให้ได้รูปที่สวยงาม

ฝักกรีซ ทำเป็นรูปทรงกระบอก ส่วนโคนโตกว่าส่วนปลายเล็กน้อย ส่วนโคนจะทำเป็นลิ้นสำหรับสวมกับปากฝักแล้วประกบเข้าด้วยกัน กันฝักกรีซ เป็นส่วนปิดปลายกรีซไว้ รูปร่างให้กลมกลืนกับฝักกรีซ

การลงสีขัดเงา

ทาแล็กเกอร์หรือแล็กเกอร์สเปรย์แต่ละส่วน คือส่วนตัวกรีซ และส่วนปลอกกรีซ (ฝักกรีซ) นำไปตากลม หรือตากแดดให้แห้ง เมื่อแห้งแล้วทำเหมือนเดิมสัก ๒-๓ ครั้ง ก็จะได้กรีซไม้ที่มันวาวสวยงาม

การต่อยอดเพื่อให้เกิดรายได้

กรีซไม้จำลองเป็นงานช่างฝีมือพื้นบ้าน ที่ทำด้วยความชื่นชอบในศิลปะการแกะสลัก ทำให้ผลงานเป็นที่ถูกใจแก่ผู้พบเห็น หากแต่ว่ายังไม่มียอดตลาดที่แน่นอน ส่วนมากจะมีผู้มาสั่งทำเป็นบางครั้ง หากหน่วยงานราชการเข้าไปส่งเสริมความรู้ในการพัฒนารูปแบบ และการบรรจุภัณฑ์ พร้อมทั้งหาแหล่งจำหน่ายให้กับภูมิปัญญา ก็จะเป็นการเสริมรายได้ ให้กับตนเอง

บรรณานุกรม

สำนักงานวัฒนธรรม. (๒๕๕๕). การส่งเสริมครูภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอเจาะไอร้อง. นราธิวาส.